

SVEBRA riktlinje SV-RI 2012:1

Kontroll och underhåll av nödljus

Branschföreningen SVEBRA, Svenska Brandsäkerhetsföretag publicerar två typer av dokument. SVEBRA INFORMERAR (SV-INF) och SVEBRA RIKTLINJER (SV-RI). SVEBRA riktlinjer är rekommendationer för företag och organisationer som jobbar med och köper in tjänster och produkter inom brandsäkerhet.

Syfte

Ägare eller innehavare av fastighet eller anläggning ansvarar för att nödljus hålls i funktionsdugligt skick. Underhåll skall utföras i enlighet med Lagen om Skydd mot Olyckor, Arbetsmiljölagen och Boverkets byggregler samt standarden SS EN 501 72 Anläggningar för utrymningsbelysning i tillämpliga delar.

Syftet med SVEBRAs dokument för kontroll och underhåll av nödljus är att tillförsäkra kunder till SVEBRA-företag en tillfredsställande utrymnings säkerhet även lång tid efter installation av nödljussystem.

Meningen är också att samordna medlemsföretagens instruktioner till ett för branschen gemensamt synsätt på dessa frågor.

Tillämpning

Medlemsföretag i SVEBRA har förbundit sig att tillämpa föreningens riktlinjer för kontroll och underhåll. Det gäller såväl i företagets egen verksamhet som vid marknadsföring och rådgivning till kunder och brukare.

Delar av SVEBRAs riktlinjer får uteslutas endast om det är motiverat av uppenbara tekniska skäl. Medlemsföretag har dock rätt att tillämpa mer omfattande riktlinjer där de finner att så är lämpligt.

Rutinkontroll

Med rutinkontroll avses den kontroll som utförs löpande av innehavaren. Kontrollen skall utföras regelbundet, normalt i samband med övrig egenkontroll i enlighet med rutinerna för SBA, systematiskt brandskyddsarbete. Rekommenderat tidsintervall är en månad. Intervallets längd anpassas till var nödljuset är placerat och vilken riskbild som föreligger. Intervallet bör dock aldrig överskrida 3 månader.

Vid kontrollen skall följande säkerställas:

- att nödljuset har strömförsörjning, dvs att lyskälla eller diod för driftindikering lyser
- att nödljuset inte är blockerat
- att nödljuset inte har några yttre synliga skador
- att nödljuset övergår till batteridrift när strömmen bryts. Kontrollen utförs bara på ljus med knapp för att bryta strömmatning
- att självtestfunktion inte felindikerar. Kontrollen utförs bara på nödljus med självtestfunktion

Underhåll

Kontroll och underhåll utförs en gång om året av utbildad Brandsäkerhetstekniker med erfarenhet och kunskap om erforderliga serviceåtgärder. Brandsäkerhetstekniker ska också ha tillgång till verktyg, reserv- och utbytesdelar samt skriftliga instruktioner.

Ett serviceregister skall finnas där varje nödljus placeringsmässigt skall kunna identifieras.

Underhållet skall utföras i enlighet med nedan-stående beskrivning och tillverkarens anvisningar.

Underhålls- och kontrollåtgärder:

1. kontrollera att nödljuset är rätt placerat och har rätt betraktningsavstånd
2. kontrollera att nödljus finns för markering av hela utrymningsvägen
3. kontrollera att armaturen är hel och sitter stadigt monterad mot underlaget
4. kontrollera att armaturen är ren och att pictogram har bra läsbarhet. Rengör pictogram på ut- och insida vid behov
5. kontrollera att kablage ej är torkat
6. Kontrollera att inkommande strömmatning sitter ordentligt fast i anslutningsplint
7. kontrollera att armaturen är riktigt jordad. Kontrollen behöver inte utföras på dubbelisolerade armaturer
8. byt lysrör, om armaturen är försedd med lysrör
9. kontrollera batteridatum. Byt batteri vid behov, enligt batteritillverkarens föreskrifter. Batteri äldre än 5 år ska alltid bytas
10. bryt strömmen till armaturen och kontrollera att den lyser i minst 60 minuter på batteridrift. För armaturer med självtestfunktion kontrolleras istället drifts- och felindikeringar
11. dokumentera i serviceregister att underhåll har skett och ålder på batteri samt eventuella brister
12. kontrollerad och godkänd nödljusarmatur ska märkas med dekal UNDERHÅLL UTFÖRT samt med tidpunkt för utförd kontroll och Brandsäkerhetsteknikerns identifikationsmärke

Armaturer inkopplade i anläggningar som har tagits i drift efter 2008, i enlighet med reglerna i BBR 2008, ska vara inkopplade över egen säkring och därmed kunna frångöras separat från övrig el. Om så inte är fallet och batteriernas kapacitet och armaturens lystid inte kan kontrolleras ska armaturen märkas så att det framgår att kontroll har skett och att brist föreligger. I serviceprotokoll ska anges **"armatur ej godkänd"**.

Om batterikapacitet och lystid inte kan kontrolleras på armaturer installerade i utrymningsystem som följer tidigare regelverk ska armaturen märkas på samma vis och i serviceprotokoll ska anges **"lystid/batterikapacitet ej kontrollerad"**.

Felaktig nödljusarmatur

Nödljus är felaktigt och ska ej godkännas om Brandsäkerhetsteknikern bedömer att:

- Nödljus eller någon komponent är bristfällig så att funktion är nedsatt eller det finns risk för funktionshinder
- Nödljus vars nödljusfunktion startas med glimtändare
- Nödljus med glödlampa som ljuskälla

Om inte åtgärd för att rätta till ett fel kan vidtas omedelbart ska Brandsäkerhetsteknikern märka nödljuset kontroll har skett och att brist föreligger samt skriftligen informera innehavaren om bristen.

Utbyte

Utbyte av komponent till nödljus ska ske i enlighet med tillverkarens föreskrifter, dock bör följande utbytesintervall ej överstigas:

Komponent	Utbytesintervall	Anmärkning
Raka lysrör	1 år	Gäller ej lysrör av typ longlife
Batteri	5 år	

Datum för utbyte ska anges på underhållsrapport. Batteri ska förses med märkning av tillverkningsdatum eller sista användningsdatum.

Rekommendationer

Nödljus som inte är kopplade på egen säkring eller där det på annat vis inte finns möjlighet att bryta strömmatningen bör vara av typ med självtestfunktion.

Vid installation av större antal nödljus med självtestfunktion ska installationsföretaget säkerställa att startdatum för självtest skiljer mellan de olika armaturerna.

Vid kontroll av batterikapacitet ska det ske så att utrymnings säkerheten bibehålls på en skälig nivå. Kontrollen bör ske under lågriskperiod t.ex. sommartid eller då lokalen inte nyttjas. Kontrollen kan alternativt ske på hälften av armaturerna per tillfälle. Under ett år ska dock samtliga armaturer ha kontrollerats.

Säkerhetsregler

Säkerställ att arbetet utförs på ett sätt så att risker för skada undviks. Beakta Elsäkerhetsverkets föreskrifter gällande installation och behörighet.